

hirdetés

tulajdonához... 1891. május

Előjárás

nyitás

emü közö... kedlival

odámat

hó 1-én

t a m.

Reamur fokra... pesti uszmester

stárnál bármikor.

Vad

9-ig férfiakok... 1-ig nőknek és

dij:

at - frt 30 kr.

1 - " 20 "

1 - " 10 "

1 - " 6 "

színel tömegesebb

színellettel

adonos.

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

színellettel

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Széchenyi-utca SIMON ház Kunz József ur... hereskedésével szemben.

Hirdetmények.

előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok... minden közlemények ide intézendők.

Bérmentelen levelek csak ismert kezekből... fogadtatnak el.

XVIII. évfolyam 1891.

Debreczen. Hétfő Május 11.

91. szám.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÁRPART KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva, vagy vidékre... Egész évre... Félévre... Negyedévre... Egy hóra

Hirdetési ár:

Ottasdos petitor egyezri beigtatásért 5 kr... Hirdetést vagy reclamat magában foglal... újdonság sora 50 kr.

Egy parlament, mely nem tud kadenciát.

Az a bölcsész, a kitől a „Credo quia absurdum“ ered, kétségkívül a modern Austriát sejtette volt meg már jó előre, mert parlamentarizmus tekintetében osztrák felebarátaink hazájára csakugyan klasszikus termő talaja az absurdumoknak.

Am mely kilátásai voltak e tervezetnek? A javaslat szintelen volt s alig tartalmazott egyebet a trónbeszéd laza frázisánál, hozzá téve még egy-két mondatot a trón iránti hódolatról és az állami egységről.

Ily viszonyok között készült az osztrák képviselőház a felirati vitához. Biztos többségre egyik tervezetnek sem volt kilátása s ha egy hosszú vita után felirat mégsem tudott volna létre jönni, ez bizony — mondjuk ki kereken — pyramidális felállítás lett volna.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Mikor elváltam . . .

Mikor elváltam az ismerős vidéktől; Fakadóban volt az őszi rózsra rajta; Nyár volt még a réten, de már érkezését, A remegő erdőn az ősz tudtál adta.

. . . Járom most idegen, ismeretlen tájon, Hol még nyári meleg sugára a napnak. S a fenyvesek alján — mintha tavasz volna Könnyelmű virágok bimbót hozogatkak.

Hull rám verőfénye messze nyuló égnek; Előttöm a rónán fényes ezüst fátyol, Vagy talán valami viszkakiváncozott, Viszszállt darab a nyári délibábról? . . . Távol, az elomló ákác szigetegből Kiszáll ragyogása egy-egy toronyhegynek, — Addig néztem őket, hogy könnyemen át is Felismerek egyet!

A Tisza partjáról — mint egy nehéz felleg, Költöző madarak kerekednek utra, De alig érnek el a szomszéd határig. Egyet gondolnak és visszatérnek újra. Mintha nem tudnának egyszerre megválni, Mintha elszakadni még nekik is fájna, Mintha a lelkek is valahogy ott köztük Velük szálldogálna . . .

állapodott abban, hogy a trónbeszédre feliratos válasz ne is legyen, hanem fejezze ki a ház egy küldöttség által hódolattát a trón zsámolyánál. A dolog úgy is esett. A pártok kész örömmel álltak reá erre az expedensre, a mely által megmenekültek egy súlyos kellemetlenség étől.

Mert mi egy felirat? a parlamentek felirataik által azt fejezik ki, hogy képeseknek és készeknek tudják magukat arra, hogy a trónbeszéd jelölte politikát — törvényhozásilag érvényesítsék. Már most ha egy parlament nem talál kadenciát a trónbeszédre, ugy hiányzik belőle vagy a kétség vagy a képesség a trónról hirdett politika érvényesítésére, az új osztrák parlament működését — a felirat elmaradása szerencsétlen módon nyitja meg.

Nem a magyar sajtó feladata, hogy Taaffe grófot, az ő súlyos gondjaitól megszabadítsa. De mint az osztrák népek legbensőbb szövetségesei csak ugyan kérhetjük, mikép véli Taaffe a trónbeszédben kifejtett politikai programnak megvalósítását parlamenti többség nélkül eszközöltetni?

Ha már felirat sem tudott létre jönni, mi lesz még akkor, ha majd a kormány konzert törvényjavaslatokkal fog a parlament elé lépni? Csodának kellene történnie, hogy a birodalmi tanácsban uralkodó visszavonás és ziláltság megszűnjék. Hogy e esoda megessék, azt erősen kívánjuk az osztrák parlament érdekében, de nem igen merjük remélni.

Állampénztári kimutatás. Az 1891. évi első negyedében előfordult állami bevételekről s kiadásokról szóló kimutatást a pénzügyminiszter most teszi közzé. Az eredmény az előző év első negyedéhez képest 7-870 mill. frttal kedvezőlenebb. A mérleg e kedvezőtlensége főleg a kiadási tételek nagybővödéséből keletkezett, amennyiben a közös ügyi kiadások 2940 mill. frttal nagyobbak s az államadókogknál, tekintettel a reglékárntalanítási tőkéknek ez alkalommal először szereplő kamataira s az északkeleti vasut államosítására, 7-289

Amoda az erdő, szerelmünk tanuja,

Rajta is az ősze fényes szemfedője . . . Zokogás-e, vagy dal, vagy tán mind a kettő, A mi, mély magusként, ki kisir belőle? Nem merem megnézni . . . egy fátyolos özvegy Bolyong ott a fák közt, ne zavarja senki . . . — Tán a szívem jár ott, boldogsága romját Összeszedgetni!

Szabolcska Mihály.

Vallomás a phonographban.

Teljesen meg vagyok győződve azon föltevés alaptalanságáról, hogy a phonographot házaság közvetítésére is használni lehetne. Okát mondom.

Egy napon miss Arabella Goldmines azou óhaját fejezte ki, hogy szeretne egy phonographot látni és hallani. Ohaja parancs volt nekem. Tüstént irtam new-yorki barátomnak, hogy pénzért vagy barátságából ajándékol (ez utóbbit, tekintettel üres zsebeimre, jobban szerettem volna) haladéktalanul küldj egy phonographot.

Rövid idő múltán meg is kaptam s fizettem érte 26 fontot.

Nem vagyok gazdag ember, ellenkezőleg — mindazonáltal hála bizonyos művészetnek, melylyel a nehézségeket könnyen legyőzhetni — külsőm miatt való pirulás nélkül tettem hódolatomat az imádot leány lábaihoz. Mondanom sem kell, hogy anyagi viszonyaimat illetőleg egy kis félrevezetés szükségé vala, egyrészt azért, hogy imádotamat szegénységem tudatának fájdalmatól megkíméljem, másrészt azért, mivel előre sejtém, hogy dusszagad atyja, ha való viszonyaimat megtudja, nehézségek gürdít két szerető szív egyesülése elé.

mill. frttal több adatott ki. A b-vételi tételek azonban még a múlt évi emelkedett bevételekkel szemben is 7351 mill. forinttal nagyobbak.

A debreczeni róm. kath. egyház kegyuri követelése.*

Irta: Zöld Mihály, Debreczen sz. k. város t. tanácsnoka.

Az ügy elsőrangú fontosságánál fogva, melylyel az Debreczen város belétele nézve bír, egész terjedelmében közöljük az alábbi szakaszról, avatott közből származott fejtegetést, mely megvilágítja a munusnak egy történelmi, mint jogi oldalát és a mely mintegy kiegészítőjét és kommentárját képezi a városi közgyűlésről szombati számunkban közölt hű és részletes tudósításnak:

„Debreczen sz. kir. város ellen a róm. cath. egyház által formált kegyuri követelés ügye a városi törvényhatóságnak a f. 1891. május 8-án egyedül e tárgyban tartott rendkívüli közgyűlésén ismételve felmerült és pedig olyan alakban, a mely ezen kérdésnek csak nem két százados történetében gyakran fordul ugyan elő, azonban ma már a törvényhatóságok életében a ritkább esetek közé tartozik.

A Debreczen város ellen formált kegyurasági követelés kérdése, a melyben a város mindenkor olyan szívós ellenállást tanusított, — már másfél század óta foglalkoztatja nemcsak a város közönségét, de az egymásután következő kormányokat, sőt újabb időben az egyházi jogi irodalmat is s mielőtt az ügy jelen állását előadnánk s a vizsgálódó felek álláspontját méltatnánk, jónak látjuk az ügy történetét rövid vonásokba n vázolni.

Debreczenben, a 17. század végéig egyetlen róm. katolikus sem lakott s ezen körülmény arra bírta Eleonóra királynét, hogy fogadást tett, mikép Debreczenben a boldogságos szűz tiszteletére templomot épített, minélyt az ország a török uralom alól felszabadul.

Az 1703. évi április 5-én Kálmáncsai István, szépeai kamarai tanácsos Debreczenben megjelenvén, a királyné fogadására hivatkozással követelte, hogy a róm. kath. templom részére alkalmas hely jelöltessék ki.

Az előjáróság azonban a válasz-adásra halasztást kért és kapott s ez alatt gyors követői által a város fő-pártfogójához Savoyai Jenő herceghez fordult pártfogásért, a ki — mint a főhadi tanács elnöke — ki is eszközölte,

*) A „Jogi Hetilap“-ból.

Amint a phonograph megérkezett, siettem Goldmineshez, hogy egy elragadó órában a készülék megérkezését miss Arabellának eláruljam.

Goldmines nagy érdeklődést tanusított Edison találmánya iránt. Az öreg ur még ebédre is megmarasztott. A délután folyamán valamennyi vendégnek meg kelle magyaráznom gépemet. Szóval a nap hőse valék s midőn győzelmetől s az öreg Goldmines borától ittasan hazatértem, sohasem találtam oly kedvező időt érzelmeim bevallására, mint most. Az alkalom nagszerű volt, fel kellett használnom. Az éj java részét ébren töltém, azon gondolkodván, hogyan s mily pillanatban tárjam fel majd szívemet, hogy háborítatlan legyek?

Egyszerre azon gondolatom támadt, hátha phonographommal mondatnám el a vallomást. Mennél többet gondolkoztam e terven, annál jobban megtetszett, — s midőn reggel szokatlanul korán felkeltem, szilárdul el vala határozva, hogy szerelmemet oszakis ily módon fedezem föl kedvesemnek.

Nagy gondal megszerkesztém a vallomást s aztán belebeszéltem a phonographba: „Kedves Arabella! Ne döbbenj meg e vakmerő megszólításért, óh mert hiszen hónapok óta így nevezlek én má szívemben, bár ajkaimra nem merem venni nevedet. Nem olvasd-e szememből azt az ellenállhatatlan és legyőzhetetlen szerelmet, mely ime végre elvesztezte fékét s tovább el nem hallgathatom! — Sorsom kezében van. Magamat és mindenemet, mivel bírok, neked adom. Hallgass meg s ugy én boldog leszek, milyem halandó nem vala még. Ha visszautasítasz, akkor, az élet teher lesz nekem, nehéz, elviselhetetlen. Felelj, felelj! mert minden perc egy örökkévalóság, a pokol minden kínjaival. Felelj — óh felelj igent rabszolgádnak Idle-

hogy a fő hadi tanács megkereste az udvar kamarát, hogy ezen veszélyes ujtástól, mely a tiszai vidéket ok nélküli zavargásba hajtja, álljon el.

A II. Rákóczy Ferenc mozgalmi miatt a felsőbb helyről ezélvávet egyházalapítás akkor elmaradt, hanem csakhamar megjött erre a kedvező alkalom.

Debreczen város a szabad. kir. városok közé az 1715. évi 108. törv. czikkkel felvétevé, ez alkalommal gr. Csáky Imre kalocsai érsek, ki egyszersmind a nagyváradi egyházmegye kormányzója is volt, — keresztül vitte, hogy azon szakasza a következő záradék is bevetett. (Ita tamen, ut pro extruenda Parochiali Ecclesia Catholica et Conventu Patrum Sancti Patris Francisci Locum assignent), minek folytán az articularis helyek még az 1716. évben kiadatván, — habár még akkor a harminczadoson kívül egy lélek róm. cath. vallásu sem volt a városban, — megalakult a róm. cath. egyház, melybe még ezen évben a plébánus is kineveztetett. A Ferencz-rendiek 1719-ben jöttek a városba s ugyan ezen évben kezdte meg a templomépítést gr. Csáky Imre érsek a saját költségén, de azt az 1732-ben történt halála, miatt be nem fejezhetete, mert a tornyok csakán maradtak egész 1831-ig, a mikor azokat Lajcsák Ferencz n.-váradi püspök és Kricsfalusi Ferencz plébánus a saját költségükön építették ki.

Érdekes mozzanat, hogy az építető gróf Csáky Imre érsek ezen templom sírboltjában temettetett el s hogy az az északi főbejárata felett maig is az ő czimerét viseli.

Jellemző világot vet azon korszak gondolkozásmódjára azon körülmény, hogy az 1723. évi 30. törv.-czikk szerint a tiszántúli kerületi tábla N gyváradon lett volna felállítandó s gróf Csáky Imre annak Debreczenben leendő felállításáért folyamodott a Felső-hez és pedig azon okból, „ut calvinianae haeresi frenos in jicere et pauculi illi catholici, qui ibidem magis latitant, quam habitant, ad quos confugare possint et illi scelerati quos timere debeant.“

Az 1752-től 1775-ig terjedő időszak alatt egész sorozata jelent meg a helytartótanácsi és udvari kamarai rendeleteknek, a melyeknek az volt a czéljuk, hogy a róm. cath. egyházat Debreczenben megerősítsék s érdekeit előmozdítsák és pedig olyan formán, hogy a tisztviselők választása megszorítottat s összesen öt rendbeli senatori, a tisztí ügyészi, főjegyzői és egy aljegyzői állásra róm. catholicusok neveztettek ki s elrendeltetett, hogy a főbíró és polgármester felváltva egyszer róm. catholikus, mászor ref. vallásu legyen.

man Hiadriánnak. Örök imádatom jeléül e csókokat küldöm fehércsókáidra.“ (Itt három-szor a gépbe csatintottam számmal).

— Megtörtént; Nem volt egyébb hátra, mint egy levélkét írnom miss Arabellának, kérvén őt, hogy a phonographot saját külön szobájába vigye s ott hallgassa meg, amit beszélni fog s aztán válaszával együtt lehető rövid időn küldje vissza. De mielőtt íráshoz foghattam volna, belép a háziasszonyom s jelenti, hogy a mosónő oda lent vár s nincs szándékában a házat előbb elhagyni, mig tartozásomat meg nem fizetem neki. Kértem a háziasszonyt, mentsem ki zavaromból s fizesse ki a mosónőt, — de ő ezt megtagadta. Erre zajos szóváltások következtek, miknek kívülről hangzó csevegés vetett véget.

A háziasszony kiment s én fellélegzettem. Gyorsan íráshoz fogtam, remélve, hogy tovább nem háborgatnak.

Hogy Arbellia szívét ily módon megnyerem, kétségkívülnek tetszett! — Becsomagoltam a gépet, hogy Goldminesékhez küldjem. Azonban biztonság okáért magam vittem s miután az inasból megtudtam, hogy Arabella hon van, átadtam neki a gépet a levéllel s tova mentem. Lázás nyugtalansággal és felindulással járkáltam az utcákon. Végre a legaggályosabb várakozás egy teljes órája után megpillantám az inast a csomaggal, mely sorsomat rejti. De mit kelle füleimnek néhány perc mulva hallaniok?!

Mihelyt az inas lakásomról távozott, rohantam a házba. A gép ott volt szobámban.

Részkető kezekkel készítém elő a gépet s a hengert mozgásba hoztam.

Legelőbb saját beszédemet hallám. Visz-folytott lélekzettel figyeltem, hogy a szavakat megértsem. Aztán jött a három csók, melyek beszédemet bezárták. Aztán szünet állt

Az 1774, 1776 és 1778. évben kelt helytartótanácsi rendeletek mondják ki első ízben, hogy Debreczen város a róm. cath. egyház irányában kegyuri kötelezettséggel tartozik s ennél fogva a templomot és a parochiát kiépíteni köteles, a mely rendeletek végrehajtásának a város hosszú ideig ellene szegült s végre is azoknak csak oly módon lehetett foganatosítani, hogy az 1819. évben Szentiványi József kerületi táblai elnök királyi biztossal kiküldetett, a ki aztán az ellenszegülő magistratust hivatalától felfüggesztette a parochiát a város költségén felépíttette.

E közben ismét egy sajátosság jelenséggel találkozunk. A Ferenciek rendje az 1788. évben elűrtötté, azok részére az 1715. 108. t. ezik folytán a város által kiadott articularis hely a városnak nem adatott vissza, hanem a kincstár által vétett birtokba s maig is dohányraktárnak használtatik.

Mint hogy a város a csokán maradt tornyok építési költségének viselése alól felmentesse iránt ő Felsége és a helytartótanács előtt folytonosan hiába kérelmezte, sőt 1843-ban a további feliratoktól is eltiltatták: az 1844. évben orvoslásért az országgyűléshez folyamodott, a mely az 1844. szept. 3-án tartott 212 ik ülésében kimondotta, hogy:

„Az 1815. 108. t. ez. világos tartalma szerint Debreczen városa a Leopold császár és király hitlevelében foglalt minden kiváltságában és szabadságaiban megerősített és egyedül az építendő róm. cath. egyháznak s a Szent Ferenc szerzetesek konventje helyének kimutatására köteleztetvén; ehez járulván az 1791. 26. t. ez. 2. §-ának világos rendelete s az előadásból kitetsző azon folytonos szokás, miszerint a város, valamint a patronatusi jogot nem gyakorolta s nem gyakorolja, ugy az ezzel járó terheket is nem viselte: mind ezeknél fogva a K. K. és R. R. ugy látják, hogy az előadó város a róm. cath. egyháznak akár építésére, akár kijavítására az idézett törvények megtartása mellett nem kötelezethetik, azért is ezen pártolt érvelést orvoslás végett ő Felsége elébe felterjesztik.”

Ezen országgyűlési határozat ellenére is azonban a város az 1847. jun. 5-én kelt helytartó tanácsi rendelettel a kegyuri terhek viselésére ismét köteleztetett, a mely rendelet azonban a város közönsége által az országgyűlés fenti határozatára tekintettel egyszerűen félre tetetett.

Ettől fogva 1881-ig a kegyuraság kérdésében szünet állott be, a midőn az akkori prépost plébános a templom fedelének kijavítása iránti kérelmével a városi közgyűlés által elutasítván, a n. v. ércegi püspök felebbezése folytán a város az 1882. évi 16,329 és 40,411 sz. vallás- és közokt. ügyi miniszteri rendeletekkel azon 3379 frtot tevő költségek viselésére köteleztetett.

Eme két rendelet a korábbi helytartó tanácsi rendeletektől eltér annyiban, hogy míg azok a kegyuri kötelezettséget az 1681. és 41. törvényekre alapítják, addig ezen két miniszteri rendeletben a kötelezettség alapjául már az 1831. június 21-én kelt s a város polgármesterének s egy tanácsnokának jelenlétében felvett egyház látogatási jegyzőkönyv (cononica visitatio), mint teljes jogérvényes két oldalú szerződést képező okmányt is felállítva, a mely okmány addig teljesen ismeretlen volt, s a melynek másolata beszereltetvén, az únt ki, hogy azon jegyzőkönyvet Fáy János polgármester és Markos György tanácsnok, — mindketten kinevezett r. kath.

be, — szívem hatalmasan dobogott, minden idegemet megfeszítém, hogy Arabella ezüst-hangját tisztán hallhassam.

Halga! Ez az!... Nem, ez nem az ő hangja... Mi ez?!

— Idelmen ki kérem, a mosó nő odakünn van s okvetlenül követeli pénzt; nem megy ki előbb a házból, míg pénzt meg nem kapja.

— Teremtőm, mi ez?! — Jaj! tovább hagytam működni szerelmi vallomásom után a gépet s így az egész párbeszédet köztem s a háziasszonnyom között felfogta. — A remüléttől megmeredtem figyeltem az áruló gépre. Saját hangom hallatszik megint.

— Kedves Budkins asszony! — kezd a gép. — Semmi kedves Budkins asszony — szölt a másik hang. — Ha ön gentleman, akkor fizetni az egész összeget a mosónőnek.

— Szavamra, nem vagyok e pil'antában oly helyzetben — felelt az én hangom — a várt pénzüldemény nem érkezett meg, de ebből nap alatt képes leszek minden kötelezettségemnek eleget tenni. — Örök hála a közelem, ha még ez egyszer fizetné a mosónő számlám terhére.

— Persze, ilyenkor fűt-fűt ígérünk! De nem többet, elég volt! — szölt a válasz és siránkozó hangon folytató a gép. — Három hónapja már, hogy nálam lakik ön, hogy szolgálatot önt s hozzá még saját zsebéből pénzt is kölcsönözök önnek s nem láttam még öntől egy árva fillért sem. Azért a fonográfért, vagy miért is, nekem kellett fizetnem az utóvéri költséget s minderre az a felelet, hogy várjak még néhány napot! Elvégre beleuntam a hitegetésekbe, nem várok tovább. Ha ön azonnal módot nem talál arra, hogy a pénzemet megfizesse, majd más lépést fogok tenni. — Van még törvény a világon, a mely megvédi a szegény özvegyet az olyan uraktól, mint ön!

vallású tisztviselők, — „coram nobis, qua deputatis“ kitéttel irták alá.

A város közönsége az ismételt felirások ellenében is fentartott kötelezettséget folytán „segedelem“ címén s nem kegyuri kötelezettség kiadta ugyan a követelt 3379 frtot, azonban ügyét az 1885. évi Május 13-án kelt közgyűlésből egy terjedelmes kérvénnyel az országgyűlés elé vitte azon kéressel, hogy a kegyuri kötelezés ellen az 1844. évi országgyűlés előtt emelt, az által jogosultnak elismert s az országos sérelmek sorába igtatott, azonban orvoslás nélkül maradt panasza elintéztessék.

A róm. cath. egyház ügyeinek intézői azonban most már ismét újabb kötelezéssel állottak elő s még ugyanazon közgyűlésen kérelmeztek, hogy a templom és torony külső falainak 1666 frtot tevő újabb javítási költségei a város által térítessenek meg, a mely kérelem elutasítván, a prépost-plébános felbuzdulva az 1886. június 1-én 18945 szám alatt kelt vallás- és közokt. ügyi miniszteri rendelettel a város a kegyuri terhek viselésére s ebből folyólag a felmerült újabb javítási költségek viselésére ismételve köteleztetett.

Ezen miniszteri rendeletet a polgármester, — a mint jelentésében mondja, — törvénybe ütköznek s a helyi viszonyok között károsnak látván, az 1870. XLII. t. ez. 58. §. értelmében a főispánhoz — indokolt felterjesztés tételét végt — azonnal jelentést tett s az ily módon ismét a miniszteriumhoz kerülvén függőben maradt.

E közben ugy a róm. cath. egyház, mint a város részéről hova inkább erősebben nyilatkozott azon szükség érzete, hogy ezen áldatlan haroz az ügy magasatos céljának megfelelő békés és megvontató befejezést nyerjen s így jött létre 1890. april 23-án egy „egyeségi kísérlet“, a mely szerint a város örök tulajdoni joggal átengedte volna a lelkésznek és telket, egyszer s mindenkorra 4000 frtot s ezen felül évenként 1500 frtot fizetett volna s némi csekély szolgáltatást tett volna s ezek fejében a róm. cath. egyház kegyuri kötelezéséről lemondott volna, a mely egyeségi tervezet azonban a bizottsági közgyűlés által 1890. okt. 29-én nemcsak el nem fogadtatott, hanem megsemmisített is rendeltetett.

Eme közgyűlési határozatra a felelet nem sokáig késétt, mert a vallás és közokt. ügyi miniszter a folyó 1891. évi april 25-én 1899. sz. alatt kelt rendeletével, — az 1613. 31 t. ez. az 1659. 129. 1681. 41. és 1715. 109. t. ez. ezikre, továbbá az 1831. június 21-én kelt egyház-látogatási jegyzőkönyvre, mint jogérvényesen fennálló két oldalú terhes szerződésre tekintettel az 1886. évi június 1-én 18945. sz. alatt kelt rendelet fentartotta s annak szoros keresztülvitelét elrendelte.

A polgármester most sem érezvén magát kötelezettnek a rendelt végrehajtására, az 1886. XXI. t. ez. 73. §. d) pont alapján a főispánnak azonnal jelentést tett, a közgyűlés a törvény értelmében harmadnapra, vagyis a f. 1892. évi május 8-ra összehívott, mely az ügyet tárgyalván kimondta, hogy az országgyűléshez az 1885. évi kérvényének elintézése iránt újabb kérelmet intéz, egyúttal felir a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy rendeletétől álljon el, vagy legalább annak foganatosítását az országgyűlés előtt levő kérvényének elintézéséig hagyja függőben.

A róm. cath. egyház által a város ellen folytatott ezen hosszú harozban kiváló fon-

— Budkins asszony, — felelt az én hangom újra — hallgasson meg, beavatom önt titkomba; legközelebb önül veszek egy gazdag leányt a szomszédból. Ha önnek csak egy kis türelme van még, az utolsó fillérig megkapja pénzt, sőt kamat fejében szép ajándékot is. De ha beperel ön, akkor tönkretesz és soha sem jutok oly helyzetbe, hogy önnek csak hat penzest is meg tudjak adni. Ez az osztó igazság, gondolja meg ön s cselekedjék úgy, mint okos nő cselekednek.

Itt a kivülről hangzó csemetés, mely Budkins asszonyt kiszölitte, félbeszakasztá párbeszédüket. A phonograph híven reprodukálta az ajtó becsapódását, amint az asszony távozott. A henger két perozig hangtalanul forgott, aztán miss Arabella hangját hallám:

„Tisztelt Idelmen ur! Fogadja szerencsekívánataimat házassághoz una gazdag lányval a szomszédaságból. Vágyom önt megismereni. Remélem, be fogja nekünk mutatni önt? A megszölités természetesen csak elég szerencsétlenül választott tréfa volt; de én egy feltétel alatt megbocsátom azt önnek. Ki kell önnek menyasszonyától esküközlöni, hogy ön az esküvőn nyoszolyóleányképpen vehessen részt és akkor mindig barátónje marad Arabella Goldmines.”

Itt hangja megszokadt, de a gépből különös hang jött, mely elnyomott kacagáshoz hasonlított.

Ez volt a végső döfés. Földredőntöttem a nyomorult gépet s összetiporlam lábaimmal, hogy örökre hasznavehetetlenné vált.

Mánap elparólogtam a városból hitelezőim bosszúságára, kik remélhetőleg nem fognak felállni.

Ford: S. F.

tossággal bir az 1885. évi felirat, a melyben nagyszámmal vannak azon elementáris erővel ható okok csoportosítva, a melyek a kötelezés jogtalanságát s a kötelezettségek törvényre alapíthatlanságát kimutatják, a mely ellenében az egyház követelésének védői, köztük Timon Akos, tekintélyes egyházi jogi író — azt hozzák fel, hogy a kir. városok — köztük Debreczen is — peculium regium levén, a kegyuri kötelezettséget mindnyájan teljesítik s ez alól Debreczen nem képezhet kivételt s hogy időközben igen sok nemesi birtokot szerzvévén, — melyekhez a kegyuri kötelezettség mint dologbeli jog — hozzá kötve van, — jogtalanul vonja ki magát azon kötelezettség alól.

A város részéről ellenben az hozatik fel, — ez a legutóbbi jogügyi bizottsági ülésben konstátáltatott is, — hogy az 1681:41; 1659: 129; és 1613; 31. törvényezikkek, melyekre a kötelező kormányrendeletek alapítottak, — a kegyuri kötelezettségre, különösen pedig Debreczen városra mely akkor még királyi város sem volt, — nem vonatkoztak; de ha a kegyuri kötelezettségre vonatkoznak is: Debreczen nem kötelezhető, mert ennek kiváltságos helyzete az Apafy Mihály és I. Leopold király között 1691. decz. 4-én létrejött és nemzetközi egyezmény erejével bíró oklevélben különösen biztosítva van s hogy azon kegyuri jog és kötelezettség, mely azon időben teljesen tárgyaltan volt az 1693 évi april 11-iki Leopold féle diplomában sem említettik s végül, hogy az 1715: 108 t. ez. is a várost csupán hely kimutatására kötelezi.

A miniszteri rendelet alapjául van fektetve továbbá az 1831-iki egyház látogatási jegyzőkönyv, mely jogerejű két oldalú szerződésnek van declarálva holott azt Fáy polgármester és Markos György szenátor, mint a róm. cath. egyházközösség megbízottai „coram nobis, qua deputatis“ kitéttel irták alá s így egyszerűen csak elötmézték.

A városra nézve ezen okmány kötelező erővel nem bírhat, mert annak aláírására azon tisztviselők meghatalmazást nem nyertek, azon jegyzőkönyv a városi hatóság elősoha sem terjesztett s felsőbb jóváhagyást mint ezt a dolog természeté és a törvény követeli, soha nem nyert.

Eltekintve attól, hogy az 1844. évi országgyűlés a városnak a teuforgó kérdésben igazat adott, világosan látszik, hogy a város a kötelező kormányrendeletekkel s az egyház kegyuri kötelezésével szemben jogos és törvényes alapon áll; mindazonáltal tartani lehet az előzmények után attól, hogy az országgyűlés, a melyből úgy látszik elszállott a 40 és évek liberális szelleme, a legutóbb hozzá intézett vérvényeket elintézetlenül fogja hagyni vagy talán kedvezőtlen elitézésben fogja részesíteni s ez esetben a városra ezen bizonytalan és beláthatlan terjedelmű teher teljes súlyával fog rá nehezedni.

Mert a templom fedele sőt a tornyok tetete is hovatovább megújítást igényel, a melyet sokáig halogatni nem lehet; ezenkívül szó van arról is, hogy egy újabb templom építése és parochia felállítása is szükséges, a melyeknek költségei, ha a kegyuraság kérdése addig el nem döntetik, még inkább pedig, ha az egyház javára döntenek el, a városon fog követelteni.

Az utóbbi évtizedek alatt Magyarországon szokásá vált, hogy az emberek az elvek harozát feladva s a nagy kérdések megoldása elől kitérve a transzactió és pactálás kényelmes útjára léptek, a mely eljárást az opportunitás igen sok esetben igazol, a mely azonban több esetben jogfeladással jár és kívánatos volna Debreczen városra nézve is, hogy a közbéke és a lakosság nyugalmanak érdekeben a róm. cath. egyház kegyuri kötelezésének megszüntetése céljából az egyességet kösse meg; azonban ezen lépést a magunk részéről még sem mernénk ajánlani, mert a hűbéri maradványt képező rendezett jogi államban fen nem tartható, a telekkönyvi törvényvel s az 1868. LIII. t. ez. 23-dik §-val összeférhetlen kegyuri jognak és ebből folyó kötelezettségnek törvényhozás útján való rendezése hova előbb be fog következni s Debreczen város azon követeléstől minden ellenszolgáltatás nélkül fog megszabadulni.

Napi hírek.

— A Tisza család Debreczenben. Tisza Kálmán és neje szül. Dégenfeld Ilona grófnő tegnap hajnalban Debreczenbe érkeztek legkisebb fiokkal Lajossal és ennek nevelőjével Pokoly József vezégt hitanhalgatóval. A Bikában szállottak meg. Az ifj. Tisza Lajos, ki a debreczeni ev. ref. kolégium magán tanulója, zárvizsgát tett a gymnasiumi negyedik osztály tantárgyaiból. A délelőtti tartott vizsgán az osztály tanárok, a szülék és néhány más tanár volt jelen, a kik nagy örömmel és élvezettel hallgatták az ifj. Tisza Lajos bátor és szabatos feleleteit. Már is szónok, mint az apja, jegyezte meg egy tanár, a ki szélsőbaloldali. A család délelben öz. Hegyi Mihályné urnónél ebédelt. Délután megtekintették az építés alatt lévő Tisza palotát, mely Debreczennek legnagyobb bérháza lesz, a vízvezeték berendezését és működését; fölmentek a második emeleti jállványokra. Bejárták a Szabó Lajos fia cég óriási áruraktárait, melyeknek

központját egy 54 méter hosszú terem képezi az első emeleten. — Uzsonnára ismét özvegy Hegyi Mihályné urnóhoz mentek. — Majd rövid látogatást tettek Révész Bálint püspök-nél, gróf Bethlen Mikó Rózánál, Géresi Kálmánál. Este elutaztak Téglásra, gr. Dégenfeld Gusztávhoz, honnan ma vissza mennék Gesztre.

— Hivatalos órák a királyi táblán. A királyi táblán a hivatalos órák d. e. 8-12, d. u. 2-5 óráig tartanak. — Az ígató, kiadó hivatal és az irattár a felekek felvilágosításokat ad békénapokon d. e. 9-11, d. u. 3-4 óra közt; vasárnapokon és ünnepe napokon d. e. 10-11 óra közt.

— Gazdász júniális. A debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet hallgatói, miut értesültünk, ez idény alatt is, miut minden évben megtartják majálisukat, illetőleg Junia tusukat. E mulatság minden alkalommal oly jól szokott sikerülni, hogy a figyelmet felesleges reál felhívni. A résztvevők távoztakkar bizonyára egy nagyon kellemesen eltöltött estély kedves emléket fogják magukkal vinni. A tevékeny rendezőség minden lehetőt elkövetve oda törekszik, hogy a régi jóhírnöknek a jelen alkalommal is teljesen megfelelhessen.

— Legátusok lesznek pünkösztör Debreceben Nagy Gyula szenior, Báthory Gábor esk. felügyelő, Nagy Imre 4 th. Szabó Béla 3 th. — Nánáson Jánosy Zoltán, Er. Mihályfalv. Takács Zsigmond, Földesen Miklovitz József, Szoboszlón Tóth Mihály, M. Keresztesen Fazekas Gyula, K. Tarsán Szabó Mihály, H.-Böszörményben Németh József, Nagy-Kállóban László Gyula, Székelyhídon Szücs Béla, Margittán Tóth Ede, Nádvaron Szabó János, Diószegen Gáll György, P.-Ladányban Kovács Lajos, Nagy-Létán Munkácsi Sándor, Udvariban Harsányi Sándor, Szovátton Csia Kálmán, Bárándon Beér Kálmán, V. Pérosan Paulay Viktor, Tépén Körösi Bertalan, Konyáron K. Tóth Sándor, H.-Pályiban Baróthy Béla, Derecskén Dávidházy Sándor, M.-Pérosan Sinay Károly stb.

— A Csokonai kör szépitészeti szakosztálya szombaton d. u. ülést tartott, melyen Komlósy Arthur bejelentette a szakosztályok megalakítását a nagy választmányi ülésen. Tudomásul szolgált. Titkár r. Márk E. d. u. ügyvéd a „Debreczen Nagyvárosi Ertesítő“ szerkesztője választott meg; ez is fogadta. — Az alapító oklevelek készítése elhatározottat. A szöveg és az alak megálapítására Domokos Kálmán, Komlósy Dezső, és Sárváry Lőrincz kértettek fel. Uj körpecsét készítésével ugyanezek megbízattak. — A Csokonai kör ház alapja javára, tavaszi táncmulatság rendezését határozván el a választmány, egy nagy rendező bizottság alakították, melynek tagjait a debreczeni társadalom előkellő ifju tagjaiból toborzáék össze. — A bizottság legalább is 100 tagból fog állani. Elnöke Komlósy Arthur, jegyzője dr. Tildos János, pénztárosa Tóth Béla, ellenőre Bészler Károly. — A rendező bizottság ma délután ülést tart.

— Eljegyzés. Dr. Grósz Adolf szobozló fiatal ügyvéd eljegyezte Hermán Katica kisasszonyt Budapestről.

— Cserebogár pusztítás. Hajdu Böszörményben, az idény anyai a cserebogár, hogy pusztítását hatóságilag kellett elrendelni. Az összeszedésre 3 nap volt kitűzve s 5-én kellett a kártéví állatokát a város kertjébe behordani, a mikor esti 6 óráig 23,000 liter vagyis 750 véka cserebogarat szállítottak be. A hatóság közlegek a bogarakat megégették s három napig verembe elföldeltették. A pusztítás és beszállítás még egyre tart s így remélni lehet hogy a város gyümölcssteremsének egy részét megmentik.

— Báro Waldstäden János tábornagy az Álmosdon állomásozó 15. hnszárezred századának megszömlésére tegnap reggel 5 óra után szekerem elutazott.

— A debreczeni helyi vasút üzletbevétele márczius havában 2,946 frt volt (267 frittal több mint az előző év ugyanazon havában) kilométerenként 601 (+54) frt. A debreczeni vásártéri közúti vasutó 349 (+117 frt) km. kint 116 (+39) frt. 1891 január 1 től márcz. 31 ig a debr. helyi vasutó 8,661 (+1,538) frt, kmkint 1767 (+313) frt, a vásártéri vasutó 806 (+85) frt, km. kint 268 (+28) frt. Ugyanezen időszakban a nagyvárdi közúti vasut bevétele volt 6567 (—834) frt.

— Hymen. S a s s Béla a debreczeni kollegiumnak fiatal theologiai tanára szombaton kelt egybe a szép Csáky Mariska kisasszonnyal, Csáky Gergely nyugalmazott városi tanács os leányával.

— A ref. felsőféléányiskola építése alapjául az építész bizottság Tóth István terveit és költségvetését fogadta el. E terv szerint az iskola 41—42 ezer fribba fog kerülni.

— Uj ügyvéd. Dr. Brüll Bertalan H. Böszörményben jövenű keresett fiatal ügyvéd irodáját Debreczenbe helyezte át a Piac és Kisujtoza sarkán lévő Aron Miksa féle házba.

— A debreczen-f. abonyi vasut végpontján Füzes-Abonyban, a honnan négy vasut ágazik szét s a hová több oldalról kitünő karban levő kocsisutra vezetnek, mozzalom indult meg egy gőzmozalomalapításá végett, mely czébből a pünkösdi ünnepek után értekezletet tartanak a nevezett városban s esetleg részvénytársaságot fognak alapítani. A mozzalomban a város és megye legtekintélye-

sebb férf. Az üzlet ket ismer már emlit építkezés a malomt üzemének malom n árutorgalm

presbiteri. Pákozdy egy szö e tározta, h emsi föl.

— 6 napi szám. Apponyi wald Béla vastuk e egyik legi gazgatás k rőpirtai stb. a bol mindenk, vezérköny sékelt el hívté vesz írájálja. A lósága fele

M dokkal. A sége kérdé mi történ iránt több többek kö a beözönlük el az egyáltalán kongressz tes eljárá Dániel sz hogy euro ügyet. M rut nem l. Közis felad gondoskod mozzalom Károly, k oszszak s H o r v á hogy min orosz zögi látni fogi az üldözé fogja szü erős hite, czia része — G y ö zsidók érv való bevár beavatkoz

x U tával, ind még néhá ban mara kinek egé niveonál vélemény lakokat ta Különbem lata anny gását, elé előre ter maradnak tartamát, zanság el hasonlóké eltölteni, tán megé

Alat tartatott gében. Je Szilgyei J Kovács J dr. Bakon József, St Károly, E sáry Istv roly stb. Dr. városi eg egy évvel meleg ér Az elkész niszter t. azzal a le jóvá, miu desi kört czélját ne tethát a k felterjeszt alaplatan kikötte v s az alap tövárosi hogy az mondja, jegyzője plajbászta erősítetté

S z i szabályok tolástól á hogy a d kevesebb Ó kormác hogy ha akkor a

KASZANYITZKY ENDRE

előbb

KUHINKA ISTVÁN K.

DEBRECZENBEN, főpiacz 1900.

Ajánlja üveg, porcellán, lámpa és háztartási cikkek nagy választékkal berendezett nagy raktárát

Tavaszi és nyári idényre

különlegesen

tükrözött kertigolyókat,
gráezi aranyhalakat.

igen csinos

haltartókat és virágtartókat,

szabadalmazott

étel és palackhűtő jégkészítvényeket

a legjobbnak bizonyult egészségi

szódavíz készülékeket

minden nagyságban.

Berndorfi chimaezüst

és Alpaca evőeszközöket

20 évi jótállás mellett.

Árjegyzékkel kívánatra bérmentve szolgálok.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítettek.

Köszén háfrányf

legjobb minőségben

zindely és deszkatekők

behuzására,

mely által azok tartósága kétszerte hosszabb, továbbá csulópok, melyek a földbe ásatnak, kerítéseket és gazdasági eszközök befestésére, hordókban a 50 egész 200 kiló súlytartalommal; továbbá saját gyármányu KOAKSOT (pirszén) kovácsok és lakatosok részére, ajánlja jutányos ár mellett

a légszuszogár igazgatósága

Debreczenben.

Eladó.

N. Péterfia—Hadház-utcán, a honvédlővarda mellett, 2800 □ öl veteményes kert, 60,000 ócska téglával, 100 öl tölgyfa gerendával, kitűnő jó vize végett alkalmas gőzgépekkel dolgozó gyártelepnek, különösen szőlőművelés alá is, kiváló jó homoktalaj, egyrésze mintegy 800 □ öl, már be is van telepítve csemege szőlővel.

Ertekezhetni N.-Mester-utcán.

PARRAGH MÓR,
gőzmalom tulajdonosnál.

A debreczen-hajdunánási vasut igazgatóságától.

56. sz.

1891.

MEGHIVÓ.

A debreczen-hajdunánási vasut részvénytársaság 1891. évi június hó 7-én délelőtt 11 órakor Debreczenben a városháza nagytermében

rendes közgyűlést tart,

melyre a részvényesek az alapszabályok 15. és 18. §-ra való figyelmeztetés és annak felemlítése mellett, hogy a részvények Debreczenben a társulatnál, Budapestben a kereskedelmi banknál és az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztárnál letételek, ezennel meghívattak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése.
 2. Az 1890. évi zárszámadás előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyelvény intézkedése a felmentvény megadására.
 3. Az alapszabályok értelmében kilépett 4 igazgatósági tag helyének betöltése.
 4. Felügyelő bizottsági tagok választása.
 5. Jelenléti jegyek értékének megállapítása.
 6. Az alapszabályok 17. és 27. §-ának módosítása.
 7. Indítványok.
- Debreczen, 1891. Május 2-án.

Az igazgatóság.

GYENES LAJOS

nőidivat raktára

Debreczen főté, városház épület.

Nagy választékban található raktáramon:

Ruhaszövetek és diszek,

Selyem foulardok,

Gyapju voilek,

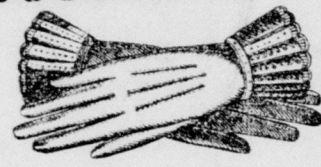
Batiztok és szorbvászna,

Mosható toilek és satinok.

Napernyők.

Mintákat kívánatra bérmentve küldök.

Női ruhák elkészítését saját szövetemből elvállalom.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy helyben, főútcza Biedermam palotában a mai kornak megfelelő

keztyű és kötszer üzletet

Ajánlom saját készítésű női és férfi glacé, svéd, szarvas és kutyabőr keztyűimet, ugyisint

női, férfi és gyermek kötszereket,

raktáron tartok orvosi cikkeket. — Hátegyenesítő, haskötő, köldöksérvkötő, függelék (suspensor) iragatár és többnemű fecskendőket.

Legújabb selyem és czérna keztyűk nagy választékban.

Keztyűk tisztítása ujmodszer szerint.

A nagy érdemű közönség hegyes pártfogást béri

KISS JÁNOS
keztyűs és kötszerész.

Tóth Gyula

előbb

Tóth Lajos és Társa

vaskereskedése DEBRECZEN, főpiacz városház sarkán.

Ajánl:

Gazdáknak

mezőgazdasági eszközöket,

Gazdasszonyoknak

konyha felszereléseket,

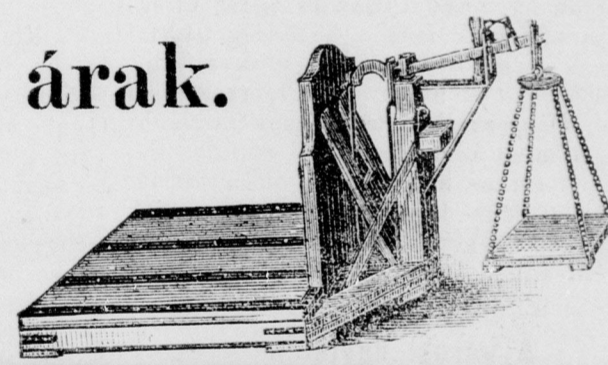
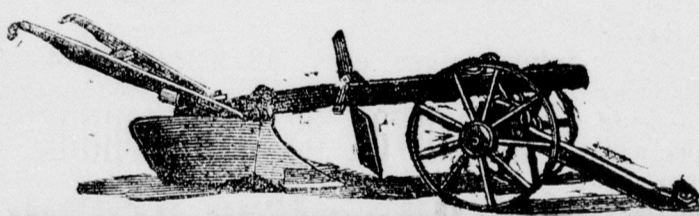
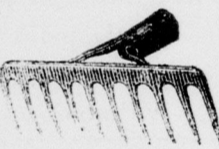
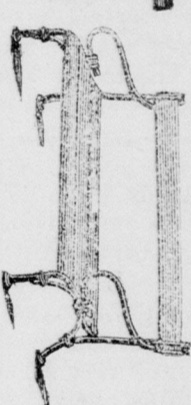
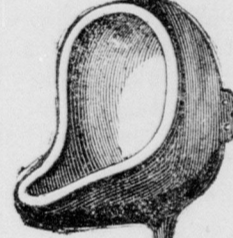
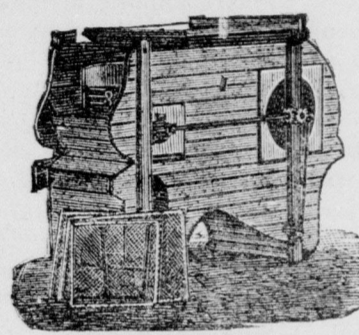
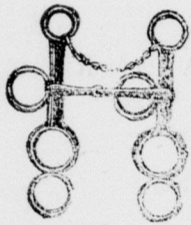
IPAROSOKNAK

minden iparághoz tartozó, a közönségestől a legfinomabb acél szerszámokat, utóbbikért minden darab jótállás mellett.

Építélet-vállalkozóknak

mindentéle vasalásokat vasban és rézben a legsolidabb készítményekben.

Legjutányosabb árak.

Szent-Királyi Tivadar Debreczen.

padlózatok számára:

Keil Alajos

Padlózatfénymázt

(Glasur.)

mint legkitűnőbb mázó-szert puha padló számára: szagtalan, hamar száradó, szép, fényes és tartós, — 1 nagy palack ára 1 frt 35 kr.

— 1 kis „ — — — 68 „

KEIL ALAJOS Bécsből,

Viaszk-kenőcsét

— mint legjobb és legegyszerűbb beeresztő szert kemény padló számára, — Egy köcsög ára 60 kr.

legmelegebben ajánlja

Szent-Királyi Tivadar

DEBRECZENBEN, a városháza épületében.

Megrendelések olyan helyekről, hol raktárak nincsenek, Alois Keil, Wien IV. Resselgasse 5. gyári raktárában intézendők. Egy 5 kilós csomag ára 6 frt o. é.